

Septembrie 1960, la Neamț

Despre ce ați vorbit în prima Dvs. conferință?

Mai mult despre lirică, apoi despre schiță, nuvele, mai ales că genul scurt era cultivat atunci la noi cu talent deosebit. Am făcut o paralelă între poezia austriacă a momentului și cea românească, am prezentat câteva „profiluri lirice” (Philipide, Ge. u Naum etc.) ca să trag concluzia că poezia nouă românească nu e cu nimic inferioară celei austriece, ba poate dimpotrivă. Acum, peste șapte ani am constatat că interesul pentru literatura noastră a crescut enorm: în virtutea interesului pentru țara noastră, a stimei pentru politica țării noastre. La Salzburg în timpul unei conferințe — mi s-au pus întrebări din care am dedus că literatura românească e urmărită îndeaproape, participanții fiind la curent cu o serie întreagă de probleme ale literaturii noastre. Le-am vorbit despre traducere din literatura austriacă în România și au rămas uimiți de tirajele în care apar la noi volumele de poezii. Petre Stoica, traducătorul lui Trakl în românește, e binecunoscut și stimat la Viena, așa că nu mi-a fost greu să vorbesc despre „consumul” de poezie în România, apellând la volumele traduse de el. De multă stimă se bucură și Baconsky, al cărui volum de proză apărut la Viena s-a bucurat de un mare succes.

Un mare succes a avut și antologia de lirică română alcătuită de dumneavoastră. După ce criteriile ați alcătuit-o?

Un comitet de la Uniunea Scriitorilor (Ioanichie Olteanu, Ion Horea, Radu Lupan) a dat directive

preliminare, și eu am lucrat, în mare, în cadrul acestor indicații. Anul acesta vreau să predau la editura Bergland Verlag din Viena o antologie de poezie română contemporană. Din păcate, nu de puține ori mă izbesc de indiferența poezilor. Am solicitat 30 de poezii să-mi trimită cele mai reprezentative poezii din creația lor, ca să-mi aleg, din ele, spre traducere, versuri. Au răspuns apelului meu doar șase.

Ați tradus numeroși poeți contemporani în limbi străine. Primiți cărțile lor?

Credeți că se fac suficiente eforturi pentru cunoașterea literaturii române în străinătate?

Se fac mult mai puține eforturi decât ar fi necesar. Ar trebui să traducem mai mult, ar trebui să trimitem scriitorii tineri peste hotare, ar fi altă de făcut, mai ales acum, când străinii se interesează atât de mult de valorile românești. A fi cunoscuți mai ales prin ansambluri de dansuri nu e suficient. Avem o literatură de mare valoare și trebuie să ne îngrijim de soarta ei.

Sinteți, după Tudor Arghezi și Alexandru Philipide, al treilea scriitor român care primește premiul Herder.

Premiul acesta încununează, de obicei, o activitate de o viață de om. Toată activitatea mea a fost animată de idealurile înțelegerii între popoare, ale democrației și umanismului.

Interviu consemnat de
C. UNGUREANU

Cronica naivului

Memoria bibliotecii

Profesorul, impresionant mai întâi de toate prin pronunția sa prețioasă, nu și-a schimbat, de când îl cunosc, parca nici ochelarii. Pare a se fi născut cu o vîrstă gata, cu un număr precis de dioptrii, cu acel accent aristocrat care nu tradează nici superficiala grăsoare în limba franceză, nici duritatea de pronunție saxonă sau lunecări engleze peste consoane, ci poate toate la un loc, cum o simțea este și poza domniei-sale, aceeași la catedră, aceeași când își invită unei grupă de studenți la blocul turn, la conversație (mereu sub umbra predecesorului său). În jurul unei mese ce o oia ușor grandoman, sau când vorbește la televizor. Lecturi depuse în straluri groase înăbușe tresărira spontană, a tradus cu aceeași seninătate cu care vorbește despre pregotici sau impresionism, sonete de Shakespeare, cucerindu-și, când și când, complicitatea studenților cu cite o sâgeată pierdută spre numele (și biografia) cutărui pictor, critic sau scriitor (urmărind încă de amintirea aceluiași ilustru predecesor).

Am fost tulburat în naivitatea mea, aceea sub lumina căreia profesorul mi s-a părut dintotdeauna același, cercetindu-i cărțile — nu puține la număr — și în afara a ceea ce se cheamă bibliografie. Dar poate nici asta nu m-ar fi tulburat peste măsură, pentru că omenește este să evoluezi, ceea ce nu și-a plăcut ieri să-ți devină mai apropiat cu vremea și apoi să-ți dezlanțue pasiunea. Mulți vor căuta citind aceste rânduri, numele profesorului și poate mulți îl vor identifica. Nimic nu m-ar împiedica, în ordinea de idei a consemnării unei atare evoluții, să-l și mărturisesc. Și, în aceeași ordine de idei, nimic n-ar trebui să tulbure stîma ce l-o port — asta din unghiul meu — atenția ce mi-a acordat (sau mi s-a părut că mi-o acordă) — asta din unghiul domniei-sale. S-a pe-trecut însă un accident, ceva care schimbă lucrurile, care mă intrigă, imj dă o neliniște. Am dus

cu mine memoria bibliotecii crezînd, nu numai naiv dar și sincer, că profesorului însuși îi va lăce plăcere să alle că am confruntat vederile sale, că ceea ce urma să facă așii după — furtă-tă-mj fie lipsa de curiozitate — trecerea profesorului în amintire, am încercat eu. Aveam șansa unei discuții, o avea și el, nu devenise personaj — și pretext, real sau nu, al unei contradicții sau al unui paradox — de exegeză. Expunerea mea, în cadrul discuției cu distinsul profesor, a evocat păreri trecute, nu m-am oprit neapăra la Brăncuși, la Barbu și Arghezi — i se reproșaseră deja — am încercat să patrund în adîncul lor, să le găsec argumentele de atunci. Mă asculta atent, cu o bucurie omenească și ea pentru că îi aduceam vîrsta de atunci în actualitate. Dar la fel mă asculta și când am ajuns la noile sale păreri. Aș fi dedus că este suficient faptul că a stîrnit, atunci și-acum, interes. Calitatea opiniei, valoarea ei reprezentativă, felul în care a prezentat angajamentul său față de idee, de un ideal, păreau să scape interesului sau imediat. Mi-am imaginat atunci că aș putea fi un student la examen, un student conștiințios și m-am întrebat ce nota mi s-ar cuveni. Pentru conștiințiozitate, probabil maximă. Dar pentru restul? Ar fi împărțit, oare, nota în două? una pentru părerile de azi și alta pentru cele de ieri? (culezînd astfel la un examen de autoconștiință).

Precaut, la sfîrșitul discuției noastre n-am cîntat să a lu ce gîndește acum despre subiectele față de care și-a schimbat în timp — în prea scurt timp — diametral atitudinea. Naiv, m-am gîndit că unui asemenea profesor ar trebui cîteva — poate unul dintre asistenți — să-i elaboreze și o autobiografie, ceva în sensul: A nu se citi!, eficientă cel puțin cît bibliografia pe care onorabilul personaj o indică, jucînd rolul discreției și modestiei.

Pare a se fi născuț cu o vîrstă gata, cu un număr precis de dioptrii, cu acel accent aristocrat care nu tradează nici superficiala grăsoare în limba franceză, nici duritatea de pronunție saxonă sau lu, necări engleze peste consoane... Dar, privindu-l, sub influența memoriei bibliotecii ceva din convingerea care nutrește aceste rânduri simt că s-a consumat.

Delanira

**Jurnal
de călătorie**

Mexicul, vara...

(IV)

Asta place seņorei Caroline, care, altfel ne-ar fi luat de slabi de finger. Nu am ieșit încă în stradă, dar prin ferestrele mari am peisajul de la Pasadena, de acum doi ani cînd l-am vizitat pe John Florea acela sau cum naiba îl chema pe fiul frizerului americanizat care era regizor de televiziune. Locuințe tip, cu loc pentru parcajul automobilului între două coaste ale gazonului, palmieri de-a lungul unui bulevard, copaci cu un fruct portocaliu care nu e nici mandarin, nici portocal, ci altceva, cîini indieni ca în descrierile lui Jack London, adică înalți, cu picioare bulbulare, suple și cap prelung, cu bot ascuțit, foarte inteligenți și agresivi cînd simt că ești venit aici cu o Transavie. Deja nebunia Mondialului a cuprins orașul pașnic. Se aud bombe de fiesta trosnînd printru tuișurile de canna indica. Totul pare exotic și nou pentru noi, trec autobule deschise, galbene, cu tineri, fete și băieți care scandează: Mexico, Mexico! la nesfîrșit. La ora 12, la Ciudad de Mexico se deschide Campionatul Mondial de fotbal O, nebunia secolului... Bănuiam vreodată cînd bateam o minge de cîrpă pe maidanele Cuțaridei că voi ajunge pînă aici toc-mai din cauza acestei pasiuni pentru siera de piele? Cum, în momentul acesta am uitat de tot, sînt bucuros că am intrat în ceva nou, neprevăzut, că va trebui să alerg, să caut o mașină de scris, un telex, să mă bat cu operatorii, să strig la telefonistele de la Londra, dacă nu cumva va vrea să facă toate acestea bunul băiat, Pătrașcu, care mă însoțește și cu care transmit pentru același ziar...

Grămada de ziare, pline de culori, înălțîșînd în poze inimaginabile teatrele de luptă a.e Mondialului au ceva festiv. Tribune uriașe, pline de reclame, gazonul acela ca un deșert verde, porțile albe marcină întinșit ca într-o pictură a lui Dubuffet pe care am văzut-o cîndva pe Coasta de Azur, la Cannes, și mai ales nebunia din jur, tebrilitatea constatăă mai ales la oamenii obișnuiți de la care nu speră la nici un interes față de Pele și ceilalți. Seņora Carolina spune că azi la prînz tot Mexicul îl va ruga pe Dumnezeu ca echipa lor să obțină măcar un punct în meciul cu sovieticii.

Amiază mexicană. Gazdele noastre gustă țuica adusă de acasă și salamul de Sibiu. Sîntem foarte mulți într-o mansardă a celor doi fii ai gazdei: Guigermo, cu logodnica, o lată desculță cam schilava și pupăcioasă care nu-l sâbește pe arhitect; Alfonso, tip mai rece și distant care se uită la noi cu la niște străini, într-adevăr, încă un coleg al lui Guigermo și el arhitect, și el logodit, dar fără logodnică, cu o mustață foarte mexicană și cu barbită neagră. Ne înțelegem ușor, plutește între noi o veselie facilă, seņora Carolina apreciază cum se cuvine țuica de prună iar în televizor se vad porumbesii zburînd, fetele și baloanele ceremoniei de deschidere. Președintele Diaz e cam trist. Se ală la sfîrșitul legislaturii sale de 6 ani, seņora Carolina ne spune că nu prea s-a ținut de promisiuni. Va fi urmaș de altcineva, de Echeverria, un avocat parcă, tip cu ochelari, alflat acum în campanie electorală, năcînd încă cîntea celui de față de a-l susține măcar acum la spartul țîrgului. S-au cîntat imnurile, a vorbit și baba aia turcească, de Stanley Rous, tip de albinos, gras și flasc, omul care invitește pe degete arbitri și organizatori și căruia, în locul reginei Angliei, lui i-aș fi dat titlul de lord (sîr, este) și toate decorațiile după Londra 66, cînd fiii Albionului au cîștigat titlul suprem, mai cu Kreindler, mai cu nu știu cine...

În mirosul straniu de tortillas și țuică, salam de Sibiu și tacos primiv un meci anost disputat la ora prînzului între echipele URSS și gazde. Multă ambiție la mexicani; la ruși ceva desnădăjduit din pricina căldurii neobișnuite, e clar pentru mine că pretextul cu televiziunea mondială care a cerut ca meciurile să între oricum într-o oră convenabilă pentru europeni este susceptibil de bănușeli. Sudamericanii, și de ce nu, și simpatici mexicani speră la Cupa Jules Rimet. Oricum, nu Anglia, deși am dat acest pronostic absurd în avion, va cîștiga acest Campionat Mondial. Clima este nemilosă, nu se poate trăi decît sub acoperiș de beton, la răcoare și nu în aer liber. Nu răul de înălțime va hotări totul; răul de căldură. După un ceas și jumătate rezultatul e alb: 0-0, mexicanii par fericiți de acest meci nul, noi avem un gust de oameni trași pe stoaară: nu va fi spectacol, va fi totul o sbatere lentă în magma asta parfumată a aerului fierbinte, dar cum ni se spune că ne aflăm în sezonul ploilor, poate dă Dumnezeu un slînt de diluviu și atunci să te fii...

În drum spre hotelul Gran, unde este cazată echipa noastră națională, simțim tortillas în stomac. Au fost iar ardei verzi și ardei grași, iar pasta aceea roșie, chile și coca dulce, e cam monoton. Cîțosem în Steinbeck despre tortillas și credeam mai mult în virtuțile ei, de fapt e o mîncare banală care cere ori bere, ori Pepsi, ori altceva, deși vinurile, ni s-a spus, sînt dulci-acrișoare. Străbătem un cartier rezidențial, plin de liniște, dacă nu punem la socoteală fișitul lent al pneurilor mașinilor americane Impala Lux, Impala Ford, Impala Mustang. Palmierii au colane de fructe roșii care spînzură deasupra teraselor, peisajul e dulce, tufe scurte și ocote, aerul mexican, cu ur miros iute și el, sfîrșimînd aerul parcă, cîini și copii, fîntînă, multe fîntîni din care țîșnește apa, patetic. O Mînervă uriașă, cam scurtă în picioare, cu o sulță solemnă și cu scut stă într-o baie de apă argintie, aerul e pulverizat sub reclama unor automobile ce se învîrtesc pe o rampă mișcătoare care le arată ca pe niște mirese. Hoteluri, restaurante, orașul ni se dezvăluie cu nerușinare. Nu are ceva semeț ca orașele europene, este fîntîns și jos, asta probabil din pricina curențurilor, casele doar un etaj, alt, dar locurile pentru grădini secrete, interloare sînt nesfîrșite. Ca să străbăți pînă în centru trebuiește o jumătate de oră bună cu auto-

buzul dacă nu cumva seņora Carolina nu va avea grijă cu fiii ei să ne mai care din cînd în cînd pînă acolo. Peste gardurile joase, guyapa — verde, fepoasă, manghieri și flori de tulipan, totul răvășit și nerușinat în această vară mexicană, debutînd violent pentru noi, amețitor, pentru că parfumurile sînt dulci, grețoase, au o insistență olfactivă dură care ne oboșește. Totul e mult, insistenț, opulent. Dublat de ceva sec, fără vegetație, vile și maidane pline de spîni și de plante demente, pâlite care se întînd pe garduri cu țepii lor uriași avînd ceva asasin, demențial, o proliferare fără capăt; cer securea sau cuțitul de tăiat jungla... macheta parcă îi spune.

Hotelul Gran pare așezat, cuminte, banal, aduce cu vechiul Aro din Brașov, mai puțin munții din spate care aici sînt destul de departe, abia îi zărim, ca un contur dulce. Hol plin de umbră după mulțimea de gură cascade de afară, în special lete de 15 ani, prea dezvoltate pentru vîrsta lor, apioape femeie deși pe chip păstrează o puritate care m-a izbit de la început. Nu au aerul acela agresiv al europencilor, nu privirile lor posesive sau provocatoare. Par niște surori mai mici venite după un autograful, cer atît de simplu să le scrii ceva în caietele lor deschise sau pe o revistă. Pe mine cred că m-au luat drept masorul trupei. Pe M. care e mai închîpuit, mai suplu și mai tînar îl cred vreun jucător rătăcit pe afară, numai bun de vînat pentru colecția personală de semnatări. Plante, legîndu-se ușor în aerul condiționat, un bar cu pereții roșii, plin de sticle promițătoare: ce o face Dobrin cînd le vede? și mocheta, pe urmă curtea care deschide de fapt un rectoriu modern cu piscină cu apă albastră, ba nu, verde, și trambulină și iar fete în costume bikini care abia mai acoperă ceva și engjezi grași și puși pe fotbal trîgînd într-o minge pe care sînt tentat s-o spîntec cu un cuțit. Nu se poate vorbi, nu se poate auzi careva cu careva. Cine o fi ales locul ăsta monden? Băieții noștri au ceva de cocoși sub lupă, scot p_eptul și au aerul unor matadori. Dacă nu i-aș cunoaște aș bănuî că vor pleca acasă cu cupa Jules Rimet, dar lucrul nu se poate întimpla. Gazonul din jur e dumnezeesc, ca un plus, a apărut domnul Sieglar care caută pe cineva, foarte simpatic, îndatoritor, oferînd pepsi și răcoritoare în dreapta și-n stînga, declarînd că mă cunoaște, că m-a citit adică, pare la 60 de ani ai lui, un bășețel în vacanță, adică e pus pe tras la fit. Cineva îmi spune că știe la zărele de aici, îl aud vorbind spaniola cu chelnerii tineri, oacheși care aduc pe țavi uriașe pahare și ghișă în mormane impresionante. Iar se aude balonul acela izbit de un englez care vrea să arate că a jucat la vremea lui fotbal, trage acestu de bine, dar nesimțindu asta de a primejdui fața cuiva, de a sparge pahare... Dau să mă ridic să confisc mîngea, în sfîrșit internaționalul refulat a căzut într-un pahar de whisky care-l potolește... Se pleacă la Jalisco sau lîngă Jalisco Monumental, terenul de antrenament al naționalei noastre. Ne strîngem mîinile cu cei de acasă. Am plecat ca niște vrăbi, în stoaări mici de la București și iată-ne aici ca pe 23 August, aceleași figuri fanatice, familiare. Antrenorii sînt prevenitori, au învățat de cățiva ani cam ce-i aceea presa, la mine se uită choriș pentru că am prostul obicei de a mai zice cite ceva inconvenabil, deși nici alții nu-i cruță. Fotbalul este cel mai accesibil domeniu de discuție. Toată lumea poate aborda subiectul asta cu mîngie, cu 16 metri, cu pase laterale și în adîncime, nici terminologia lui nu-i prea complicată... Autocarul se umple repede: există un medic, potru antrenorii, președintele și vicepreședintele federației de specialitate, am mai apărut și noi; cam prea multă chibibăreală. Aproape mă jenez că am venit, dar nu se făcea să nu-i văd pe băieții ăștia. De fapt, de la masa presel nu-i disting niciodată prea bine, era momentul să dau o fugă pînă în Mexic pentru a-i vedea de-aproape... Ei seamănă cu loși fotbalistiști din toate vremurile. Sînt timizi și o fac pe răii, se joacă ca niște școlari, se îngheșuie, se ghi-losec cu fetele aflate în limuzinele de jos care ne urmează, toate tucurii și calde, cu fețe frumose, dar cu trupuri destul de discutabile pentru că rasa indiană acuză aici nehrano perpetuă a mamelor și țaiilor acestor fete care s-au prîcopsit. Picioare scurte și subțiri sub un bust agresiv, bine făcut și mai ales chipuri dulci de ciocole, tip 1929, mai puțin tonsura modernă. Au rochiile bine apretate, trebuie să fie bune dansatoare, se imprietenesc repede, dar, cum spune careva, au prostul obicei de a te prezenta din primul moment familiei. Negre, fatale, unele dintre ele trebuie duse ori la bar, ori la biserică. Cale de mijloc nu există...

Autocarul este precedat de un mustăcios în cămașe cătenie, cu pistol la șold, măreț și el de parcă ar călări un cal de curse de rasă. Stadionul e aproape. Nu-l Jalisco, este un fel de CAM cu țarba lungă și groasă, cu gropi. Pe margini plopi albi, alamos și pini. Munți de lîmonadă portocalie, Fanta, reclama firmelor producătoare. Se zăresc și niște pepeni, dulci la gust, leșinători pe care nu-i gustă nimeni. Stăm pe iarbă la umbră sub o mică copertină. Din discuții rezultă că lucrurile nu stau tocmai bine în sinul colectivității noastre fotbalistice. Au fost aduși 22 de jucători și voi juca numai 11. Fresc, cei ce au devenit peste noapte rezerve, se uită la ceilalți cis... Dar cum fotbalul este un lux pe care mi-l acord numai din cînd în cînd să-i lăsam pe bravi băieți cu micile lor contradicții, cu pisciniele lor hollywoodiene și cu fetele acestea care-i privesc ca pe niște logodnici și să ne luăm, cum se spune, papiuți, încercînd o incursiune în necunoscutul Gualajare, oraș cu nume de tangou sau de romanță bună de cîntat cu mariachos sub terestrelle și așa prea binevoitoare ale acestor sublime senoritas...

Eugen BARBU

(Vom continua Jurnalul de călătorie în nr. 12)